

BROCHURES

Nº. 4169

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0499 3397

NOG EEN PAAR WOORDEN BETREFFENDE HET
AANHANGIG VRAAGSTUK DER AFSCHAFFING VAN DE SLAVERNIJ IN DE
NED. W. I. KOLONIEN.

Bijaldien er in het nummer van November 1857 van het *Tijdschrift*, uitgegeven van wege de *Maatschappij ter bevordering van de afschaffing der slavernij*, iets meer ruimte ter mijner beschikking hadde gestaan, dan ware het artikel daarin door mij geleverd, misschien wel wat langer geworden. Nogtans heb ik begrepen het vooreerst wel zonder eenig vervolg te kunnen laten; mij dacht, ik had genoeg gezegd ter verdediging van het door mij aan-geprezen stelsel ter afschaffing van de slavernij, door de vrijverklaring der slavenkinderen bij de geboorte. Doch onlangs vond ik mij van eene hooggeachte zijde aange-zocht tot het leveren eener bijdrage in het nummer dat op 1°. Maart staat uit te komen; mij is toen beleefdelyk te verstaan geven, dat velen er grooten prijs op stellen in dat Tijdschrift iets omtrent het onderwerp te vernemen van iemand die om verschillende redenen een zoo bevoegd beoordeelaar kan worden geacht. Het oogenblik om aan-gehoord te worden is gunstig. Ik wil dus trachten te beantwoorden aan hetgeen men ter aangelegene zaak van mij verwacht.

Wel overwogen mag ik mij dan ook in voldoende mate bevoegd achten om over zulk eene levenskwestie als de afschaffing der slavernij in onze West-Indiën, mijne be-schouwing jegens het publiek mede te deelen. Zes en

dertig jaren van mijn leven in die gewesten hebbende doorgebracht, gedurende zestien jaren hebbende gefungeerd eerst als Gezaghebber van *Curaçao* en onderhoorige eilanden, daarna als Gouverneur der kolonie *Suriname*, vertrouw ik wel eenig regt op dat medespreken te mogen doen gelden.

Hoedanig ik mij van het besturen der beide genoemde koloniën op den duur heb gekweten, dat staat aange-teekend in hare geschiedenissen en kan dus worden na-gegaan.

Als Gouverneur der kolonie *Suriname* zag ik mij op zijn onverwachtst met 1°. Maart 1852 ontslagen. In zeker daarover handelend apologetisch couranten-artikel ¹⁾ dat het kenmerk draagt der bron waaruit het is ontsproten, vindt men zeer dikwijls gewaagd van de *regtvaardigheid* der Regering — hetgeen evenwel aan de knaging van een tegenovergesteld gevoel doet denken — en, meer dan eens van *bevel* en van *last*, van *dwaaling* en van *overijling* van den Gouverneur van *Suriname*; maar neen, die Gouverneur had noch gelast, noch bevolen: van uit zijn standpunt had hij slechts toe te zien dat er door de regterlijke magt met een verlaten koopvaardijship wierde gehandeld ingevolge de bestaande door den Koning gegeven wet, en zulks opdat de Staat nimmer door den regter tot vergoeding van eenige schade zou kunnen veroordeeld worden. Maar het artikel had ten doel om het geheele Nederlandsche publiek te doen gelooven, dat de Regering „in de moeilijke stelling was gebracht òf „van eene schennis van het volkenregt te worden beschul-„digd, òf de Opperbewindvoerder der kolonie, die jaren „lang aan het hoofd daarvan had gestaan en zoo vele „blijken van pligtsbetrachting gegeven had „ten offer te brengen. In die onaangename keus was er dan ook maar tot het laatste besloten.

Alvorens over te gaan tot het in behandeling te nemen punt, achtte ik niet ongepast het gebeurde omtrent mijn

1) Algemeen Handelsblad van den 13den Februarij 1852.

ontslag even aan te stippen, en nu nog — met het oog op hetgeen er staat te volgen — aan te merken, dat toen er sprake was in December 1842 van het nemen eener proeve van Nederlandsch Europesche kolonisatie in *Suriname*, ik mij gedrongen heb gevoeld den Minister van Kolonien over die zaak te onderhouden, om hem te ont-raden die proeve zoo in te stellen als in zijn plan lag, bij welke gelegenheid door mij werd voorspeld, dat — indien er zóó mogt worden te werk gegaan: — 1°. er dan tonnen gouds door de onderneming zouden worden verslonden; — 2°. van de uit te zenden drie à vier honderd Nederlandsche kolonisten de helft kort na hunne aankomst ten grave gedaald zou wezen; en — 3°. de proeve toch eindelijk als mislukt zou moeten opgegeven worden. Men weet dat de uitkomst van die zaak juist zoo is geweest. Bij dezelfde gelegenheid bleef ik echter niet in gebreke den Minister een ander plan voor het instellen eener eerste proeve van kolonisatie in *Suriname* te opperen, hetwelk indien het ware gevolgd, bewijsbaar door het later aan den dag gekomen voorbeeld der kolonisten gevestigd aan het gestaakte kanaal bij *Paramaribo* ¹⁾ tot de meest gewenschte uitkomst zou hebben geleid.

Thans gevoel ik mij alweder gedrongen in het belang van den Staat bezwaren te opperen tegen de plannen ter afschaffing van de slavernij in onze West-Indiën, zoo als die aan de overweging der Staten-Generaal zijn voorgelegd en in de daarbij behorende Memorie van Toelichting, door den Minister van Koloniën nader zijn ontvouwd; omdat het zeker is, dat, wierd er naar die plannen te werk gegaan: — 1°. eene opoffering uit de schatkist van den Staat, van vele milioenen guldens vooreerst uit te geven voor de onteigening der slaven en verder voor het aanhangsel van den maatregel, daarvan het gevolg zou zijn; — 2°. er van de uit te zenden militairen om de slaven door dwang over te brengen naar de voor hen uit-

1) Zie *Amsterdamsche Courant* van den 6den Augustus 1855, n°. 185.

gedachte gemeenten, misschien wel duizend dapperen, ten gevolge der vermoeijenissen van togten in de bosschen en wildernissen zoude bezwijken, als ook dat er eene veel grootere sterfte onder de in gemeenten overgebragte slaven zou worden waargenomen; en — 3°. van de in te stellen maatregelen het onvermijdelijk gevolg zou wezen het verval eener zoo schoone „kolonie als *Suriname*, die „bij geheel dit vraagstuk meer bijzonder in aanmerking „komt „; een verval dat door geheel *Nederland* diep betreurd zou worden.

Reeds is het uit de twee Rapporten aan den Koning, uitgebragt door de Staatscommissie benoemd bij Koninklijk besluit van den 29sten November 1853, n°, 66, en de daarbij in het licht verschenen bijlagen, gebleken, dat er een zeer aanmerkelijk verschil heeft bestaan tusschen den Voorzitter dier Commissie en mij met opzigt tot de maatregelen ten aanzien van de slaven in onze West-Indische kolonien voor te stellen.

Ook is het gebleken dat het tweede der opgemelde Rapporten niet met mijne naamteekening is voorzien. Door het daarachter gevoegd extract der notulen van de zitting gehouden den 14den Junij 1856 heeft men kunnen vernemen de reden waarom dat niet is gebeurd. Men had namelijk mijn gevoelen als minderheid niet willen opnemen in dat Rapport, ofschoon ik daartoe eene uitvoerige nota ter inlassching had overgeleverd, maar welke nota door de meerderheid als niet te zullen opgenomen worden werd afgewezen.

Mijnerzijds was er aangedrongen om die nota ongewijzigd in het tweede Rapport gelascht te zien, naardien ik — na het in druk verschijnen van het eerste Rapport — had ontwaard dat gezegden uit voorzorg door mij in geschrifte gesteld, daarin niet met juistheid waren opgenomen, maar omgewerkt en verzwakt waren wedergegeven.

Verdrietig over die ontdekking verzocht ik de inzage der minute van dat Rapport als wanneer mij is gebleken dat op den opengelaten rand bij wijze van invulling stond

geschreven; „ Hij, drukte andermaal op het bedenkelijke „ der verplaatsing van slavenmagten ook uit het oogpunt „ der meerdere sterfte; slechts door dwang zou zij kunnen „ bewerkstelligd worden, ja welligt de uitzending van „ eene expeditionaire afdeeling noodzakelijk maken. „

Zoo als die periode luidt, zou het schijnen alsof ik in eenen vrij twijfelachtigen zin had gewaagd over het uitzenden van militaire magt; door het woord „ welligt „ zag ik de beteekenis verzwakt van het gezegde door mij ter opname in het Rapport ter nedergeschreven met deze woorden: „ De slaven die men wil onteigenen zullen „ volstrekt niet gediend zijn met hunne verplaatsing naar „ de nieuw aangewezen vestigingspunten; eigenwillig zullen „ zij niet overgaan, maar daartoe gedwongen dienen te „ worden door militaire magt, waartoe de uitzending „ eener expeditionaire afdeeling naar *Suriname* nodig zal „ wezen. „

Op eene verbetering naar behooren, van mijn opgemeld gezegde, moest ik wel aandringen, vooral omdat alsdan het onuitvoerbare van het stichten van negergemeenten in *Suriname*, op de wijze van Dessa's, Phalanstères, of hoe men die zou wenschen, meer duidelijk en dadelijk in het oog zou vallen; want, dacht ik bij mij zelve, het is onmogelijk dat de betrokkene Ministers van Oorlog en van Kolonien, den Koning zullen voordragen — nog minder zal Zijne Majesteit het willen — dat er eene expeditionaire afdeeling als die welke in 1826 scheep is gegaan naar *Java*, om er *Dièpo Negoro* en zijnen aanhang te helpen ten onder brengen, nu naar *Suriname* zou worden afgevaardigd, met het voor den militair minder vereerend oogmerk om er de op hunne plantagien rustig werkzaam zijnde negerslaven te gaan verstoren, hen daar op te vangen des noods in de bosschen na te jagen, ten einde ze over te brengen tusschen de bajonetten naar die denkbeeldige instellingen, waar de van de slavernij bevrijde neger als gemeentelid niet slechts de voorregten maar ook de pligten van het burgerschap zou leeren kennen. — IJdele poging: ook mijns inziens „ is het

„denkbeeld om de negers langzamerhand voor het genot
 „der vrijheid voor te bereiden en hen inmiddels slaven (ge-
 „meente- of gildelid) te laten blijven, eene schoone droom
 „die niet te verwezenlijken is.” Of zou men zelfs hier
 in *Nederland* van eene bijeengezamelde menigte onzer
 kleur en landgenooten, maar van die categorie welke in
 eenen staat grenzende aan dierlijkheid zijn opgegroeid
 eene goede burgermaatschappij kunnen vormen? Waar is
 het voorbeeld daarvan te vinden?

Van verwaarloosde kinderen kan men zelfs goede burgers
 vormen: daarvan heeft het Nederlandsch Mettray reeds
 verscheidene bewijzen geleverd, dat zou ook kunnen ge-
 schieden met niet verwaarloosde negerkinderen; doch wie
 zou durven beweren, dat zwarten, in den staat van sla-
 vernij oud geworden, gezamenlijk de voorregten en de
 pligten van het burgerschap zouden kunnen leeren schat-
 ten?

Het niet opnemen mijner nota van den 14den Junij
 1856 in het tweede Rapport der Staatscommissie, had ten
 gevolge dat ik dat opstel bij eerbiedig adres van den
 28sten dier maand, inzond aan den Koning. In dat
 adres omschreef ik mijn begrip der verpligting van de
 Staatscommissie aldus:

„Dat Uwe Majesteit met het instellen van de Staats-
 „commissie niet kon bedoeld hebben, om door haar, het
 „koste wat het moge, eenig plan van emancipatie der
 „slaven te laten leveren, maar, veeleer, om door de
 „Commissie voorgelicht, langs eenen veiligen weg met
 „het minste bezwaar voor den Moederstaat, geleidelijk te
 „komen tot de opheffing der slavernij in zijne kolonien,
 „liet zich van zelve begrijpen; alsmede, dat er bij het
 „overwegen van de middelen geschikt om op eene voor-
 „zigtige wijze het oogmerk te bereiken, vooral diende
 „gelet te worden op de belangen der schatkist van den
 „staat, en dan ook niet minder op de toekomst der in
 „den maatregel betrokkene landstreken en eilanden.”

Mij dunkt ieder niet al te driftige voorstander der

afschaffing van de slavernij, zal het ten deze wel met mij eens wezen; — toen liet ik volgen:

„ Daarvan doordrongen zag de ondergeteekende zich „ weder verplicht als lid der Staatscommissie ernstig te „ moeten bestrijden, het andermaal te voorschijn gebragte „ plan van „ emancipatie door centralisatie „ dat hij reeds „ als Gouverneur van *Suriname*, als het ideaal van den „ toenmaligen Minister van Kolonien, nu Voorzitter der „ Staatscommissie had leeren kennen. Een plan, dat naar „ zijne meening slechts zou kunnen leiden tot eene onge- „ lukkige opoffering van vele millioenen schats, maar nimmer „ tot eene gewenschte goede uitkomst. Zijne bestrijding in „ de Staatscommissie van dat kostbaar en der bestaande „ orde vijandig ontwerp, baatte nogtans niet, want toch „ werd het door de meerderheid aangenomen „ enz.

Het stuk waaruit de bovenstaande regelen zijn ontleend, zoowel als mijne nota die door de meerderheid der Staatscommissie was gewraakt, zijn na verkregene toestemming van Zijne Majesteit, door mij in druk gegeven onder den titel van: *Het gevoelen van de minderheid der Staatscommissie benoemd bij Koninklijk besluit van den 29sten November 1853, n°. 66*. Intusschen had ik vernomen dat dit adres en die nota van wege de Koning was toegezonden aan den Minister van Kolonien om gelijktijdig en te zamen met het aangehaalde tweede Rapport der Staatscommissie te worden behandeld. Ongetwijfeld zal dat wel in acht zijn genomen, doch in de Memorie van Toelichting behoorende bij de drie Wetsontwerpen tot afschaffing van de slavernij welke bij Koninklijke boodschap van den 18den Junij 1857 aan de overweging der Staten-Generaal zijn voorgelegd, heb ik daarvan niets vermeld gezien. De Minister zal voor het geen gewag maken van het gevoelen des vorigen Gouverneurs van *Suriname* zijne redenen hebben gehad: mij betaamt het die te eerbiedigen.

Ondertusschen is dezer dagen in het licht verschenen, het op die meergemelde Wetsontwerpen en daarbij ge-

voegde Memorie van Toelichting uitgebragt voorloopig verslag der Commissie van Rapporteurs, en dat stuk is met eene regtmatische belangstelling door mij gelezen en herlezen.

Gaarne breng ik mijne hulde aan die Commissie wegens de zorg waarmede zij zich van hare belangrijke taak heeft gekweten; nogtans kan ik niet wel ontveinzen met eenige bevreemding te hebben vooropgesteld gezien hare beschouwing: „ dat uit de opheffing van eene zoo weder-
„ regtelijke toestand (als de slavernij) nimmer voor eenig
„ dusgenaamd slaveneigenaar regt op schadeloosstelling
„ kan bestaan ¹⁾; „

en wat verder te hebben gelezen:

„ Ten gevolge van deze beschouwingen kwam de meer-
„ derheid tot de slotsom dat de gestelde vraag of de Staat
„ *verplicht* is de eigenaren der slaven voor het verlies of
„ gemis, door de opheffing der slavernij te lijden, scha-
„ deloos te stellen, ontkennend moet worden beantwoord:
„ eene ontkennende beantwoording, waarmede de Com-
„ missie van Rapporteurs zich na gezette overweging
„ vereenigt ²⁾? „

Het ligchaam der vorige „ Staten-Generaal der vereenigde Nederlanden „, vroeger met de Souvereine magt bekleed, meende ik te zijn wedergeboren in 1814 onder dezelfde benaming, en sedert 1815 voortgeleefd te hebben als de „ Staten-Generaal van het Koninkrijk der Neder-
„ landen „.

Nu is door de vorige Staten-Generaal der vereenigde Nederlanden, gearresteerd het „ *Octroy ofte fondamen-
„ teele conditien* onder dewelke haar Hoog: Mog: ten
„ besten ende voordeele van de Ingesetenen deser Landen,
„ de Colonie van Suriname hebben doen vallen in handen
„ ende onder directie van Bewinthebberen van de Gene-
„ raale Nederlantsche Geoctroyeerde West-Indische Com-

1) Voorloopig Verslag, bladz. 3, al. 1.

2) Ibid, bladz. 5, al. 3.

„pagnie, dd. 23 September 1682 ¹⁾,” en in dat openbaar Staatsstuk vindt men geschreven: „Art. VI. Dat dewyle „de gemelte Colonie niet wel kan werden voort geset, „dan door middel van swarte slaven ofte Negros, ende „dat niemant buyten de voorsz. Compagnie in dese „Landen bevoeght is eenige slaven te halen van de Kuste „van Africa, alwaar alleen ingehandeldt werden, soo sal „de voorsz. Compagnie geobligeert zyn aan de geseyde „Colonie jaarlycx te leveren sodanigen Slaven, als aldaer „sullen wesen gerequireert. Art. VII. Ende op dat tot „bysondere voortsettingen van alle Wercken en Planta- „gien aldaar, een eygelyk Colonier of Planter, en soo „wel de kleyne of onmachtigen, als de groote ofte „machtigen van haer nodige Negros mogen werden „voorsien, sal de gemelte Compagnie gehouden zyn de „Negros, de welcke van tydt tot tydt sullen werden „aengebracht publyk te verkopen, en by twee stuk t'ef- „fens op te veylen,” enz.

Aangenomen dat de nu in *Suriname* bestaande slaven de afstammelingen zijn van die welke in vroeger dagen op last van de Staten-Generaal in het openbaar bij tweeën zijn opgeveild, opdat ieder kolonist of planter zich de noodige negers zou kunnen aanschaffen, dan kan ik niet inzien dat de conclusie waartoe de meerderheid der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal als ook de Commissie van Rapporteurs ter dezer zake is gekomen, volkomen juist kan wezen, en schaar ik mij dus liever naast hen die gezegd hebben. „De slaven zijn volgens „de bestaande Wetgeving, het wettig eigendom hunner „meesters. Zoo de Staat een wettig eigendom ontnemt, „moet onteigening plaats hebben en onteigening zonder „voorafgaande schadeloosstelling is roof. ²⁾”

1) Verzameling van stukken aangaande de Surinaamsche aangelegenheden, bladz. 1.

2) Voorloopig Verslag, bladz. 4, al. 2.

Wat de wetten betreft welke door de Regering zijn voorgesteld heb ik mij meer bepaaldelijk bezig gehouden met de overweging van het ontwerp A, waarvan mij dien ten gevolge het begrip is bijgebleven, alsof ik daarin had gelezen:

- 1°. " De slavernij in de kolonie Suriname wordt afgeschafft. "
- 2°. " De vrijgemaakte slaven worden van Staatswege " onderworpen aan een bijzonder toezigt, " ten gevolge waarvan ze in geene deele worden vrij-laten: in naam worden ze " Gemeenteleden " en " Gildeleden " maar inderdaad blijven ze slaven.
- 3°. " Die slaven treden in het genot van de afschaf-fing der slavernij " onder voorwaarden waaronder hun toekomstig lot van erger natuur wordt dan hun tegenwoordige toestand als plantagie of parti-culiere slaaf het medebrengt; bij voorbeeld:

Bij wijze van uiterste bestraffing wordt heden-daags nog wel eens het middel aangewend om slaven van plantagien, eenige andere cultuur dan suikerriet ten voorwerp hebbende, of ook wel slaven van de stad, te verwijzen naar de een of andere suikerstaat om daar werkzaam gesteld te worden; maar voortaan zullen schier al de slaven der eerstgenoemde cathégorie verplicht worden als Gemeentelid veldarbeid te verrigten hebbende " in " den regel ten voorwerp de cultuur van suikerriet ".

- 4°. " Het verzekeren der verplichtingen en werkzaamhe-den aan de vrijgemaakte slaven op te leggen, ge-schiedt krachtens verordeningen, tevens aanwij-zende door welke magt de schuldigen kunnen " verwezen worden naar *tuchtplantages* en, bij " zwaarder vergrijp naar *strafplantages*. "

Wierd nu eens zoodanige regeling in *Suriname* inge-voerd, dan zouden er zeker meer dan voldoende termen gevonden worden om ook omtrent de daar bestaande negerslaven aan te merken: " *Les noirs.... n'ont rien com-pris à ce mélange de demonstrations fastueuses et de*

„rigueurs inattendus; presque partout ils se sont refusés à reprendre leurs fers;... et soit qu'ils aient cédé à la persuasion ou à la contrainte ils n'ont porté sous la loi de l'apprentissage qu'un esprit chagrin, méfiant et bien plus disposé à dédaigner qu'à apprécier les avantages de leur condition nouvelle" ¹⁾).

En, zou er dan ook niet onder hen gehoord worden eene kreet als deze: „Hebt ge ons daarom van onze geboorteplek, waar we rustig en niet ongelukkig werkzaam waren, weggenomen, opdat wij in deze gemeenten zouden sterven: waarom hebt ge ons dat gedaan, dat ge ons van de plantages weggevoerd hebt? Het ware ons beter geweest onze meesters te dienen, dan in deze gemeenten te sterven.“

In deze gemeenten te sterven: die woorden herhaal ik en wel met nadruk, naardien het ten allen tijde in *Suriname* is waargenomen, dat wanneer slaven, hetzij dat ze hadden toegegeven aan overreding dan wel aan dwang, van de eene naar de andere plantage waren verplaatst, er steeds onder de zoodanigen eene veel grootere sterfte heeft geheerscht. Die bijzonderheid is in de kolonie als ondervindelijke waarheid algemeen bekend. Door plantage-administrateurs, die evenwel als belanghebbenden daaromtrent eenzijdig oordeelen, wordt zoodanige afsterving toegeschreven aan onderlinge vergiftiging of andere gezochte oorzaken, maar wat mij betreft, ik zag daarin slechts het natuurlijk gevolg van verdriet en vertwijfeling, veroorzaakt door der slaven onvrijwillige verplaatsing van het oord waar zij geboren waren en tot dus verre in betrekkelijke tevredenheid hadden voortgeleefd.

Reeds zoo lang geleden als den 22sten September 1846, schreef ik dan ook van *Paramaribo* aan mijnen ministeriëlen chef, vertrouwelijk als volgt:

„Het is toch buiten kijf dat het algemeen belang

1) Rapport de la Commission pour l'examen des questions relatives à l'esclavage, Paris, Mars 1843, p. 178.

„ vordert, dat men zorge voor de instandhouding en zoo
 „ mogelijk voor eene vermeerdering der bevolking,...
 „ Wierd er alzoo eene verplaatsing van negers verlangd,
 „ die berekenbaar tot hunne vermenigvuldiging zou lei-
 „ den, dan zou men zich daartegen niet behoeven te ver-
 „ zetten, maar de zoogenaamde bijeenrekking der slaven-
 „ magten is veelal eene overstorting in een vat zonder
 „ bodem; adres de plantages *Catharina Sophia* en *Orna-*
 „ *mibo*, die al verscheidene slavenmagten hebben ver-
 „ slonden. Uit heredeneerde overtuiging ben ik dus een
 „ bepaalde vijand geworden van het stelsel, dat vóór
 „ mijne komst tot het bestuur met eene laakbare toege-
 „ vendheid is ingewilligd aan de koude berekenaars van:
 „ zóó veel vaten suiker meer, al sterven dan ook de
 „ slaven.

„ Bij eene verzochte verplaatsing van slavenmagten
 „ plagt men van regeringswege de voorwaarde te stellen
 „ dat zulks zou mogen geschieden, mits met bewilliging
 „ der slaven. Om die bewilliging te constateren werden
 „ er dan personen benoemd, wel respectabel wegens hun-
 „ nen stand, maar die ook morgen zoodanige verplaat-
 „ sing in hun geldelijk belang zouden kunnen wenschen
 „ en het: „ *Passez moi la rhubarbe, je vous passerai le*
 „ „ *séné,*“ dreef dan daarbij niet zelden boven. De
 „ gecertificeerde bereidwilligheid der slaven van plantage
 „ *Moy*, waarop mijn voorganger in het bestuur hunne
 „ verplaatsing had toegestaan, bleek, nu het er op aan-
 „ kwam, geenszins te bestaan. De administrateur dier
 „ plantage drong bij mij aan om hen te dwingen gewa-
 „ penderhand. Ik gaf hem ten antwoord: „ Willen zij
 „ „ vrijwillig gaan, voer ze dan weg, maar het Gouver-
 „ „ nement zal hunne verplaatsing door dwangmiddelen
 „ „ niet helpen bewerkstelligen: de slaven in de kolonie
 „ „ zijn in het algemeen rustig gestemd; ik oordeel het
 „ „ ongeraden die rust in gevaar te brengen en zulks
 „ „ om het geldelijk belang van eenen individu, woon-
 „ „ achtig in *Engeland*.“ De zaak heeft van zelve daar-
 „ mede een einde genomen, en weinig dagen geleden ver-

„nam ik dat men druk bezig is met de verwaarloosde
„aanplantingen van katoen daar weder in orde te brengen
„en uit te breiden.

„De slotsom van mijne beschouwingen over dit punt
„is: dat ik het niets minder dan zeer onraadzaam oor-
„deel om de verplaatsing van slavenmagten in de hand
„te werken en ik mij dus niet kan vereenigen met Uwer
„Excellenties stelling dat het koloniaal bestuur moet
„trachten die verplaatsing zoo veel mogelijk te bevorderen.

„Wierd echter die stelling in eenen bepaalden last
„veranderd, het zoude mij dan betamen daaraan te vol-
„doen, maar met lust zoude zulks nimmer kunnen ge-
„schieden. Zelfs eigenaar van slaven zijnde, kocht en
„verkocht ik er echter geen dan met hunne volkomene
„bewilliging, en dertig jaren lang zoodanig stelsel uit
„eigen beweging gevolgd hebbende, zou het mij hard,
„welligt te hard vallen in tegenstelling van dien, ambts-
„halve te moeten medewerken om het ongelukkig lot der
„slaven te verslimmeren, door hen de gerustheid te ont-
„nemen, bij velen zoo hoog geschat, dat ze niet van den
„grond, waartoe zij behooren, tegen hunnen zin kunnen
„verwijderd worden.”

En nu zou ik niet waarschuwen ten aanzien der ver-
plaatsing van slavenmagten, nádat ik — zoo als blijkt —
mij vroeger, met reden, daartegen zoo bepaald heb ver-
klaard? Neen: dat mag ik niet nalaten!

Ik moet ook trachten te voorkomen dat er eene her-
haling plaats vinde van het feit, door Ds. J. HERMAN
DE RIDDER in herinnering gebragt, in zeker belangrijk
geschrift, met de volgende woorden:

„Ik waag het niet te schetsen wat er in veler gemoed
„omging, toen omstreeks kerstijd van 1772 een eskader
„met uitgelezen manschappen de vaderlandsche kust ver-
„liet om naar *West-Indië* te stevenen: de ijsselijke voor-
„stelling, welke men zich bij de uittocht van het toe-
„komstig lot dier wakkere zonen vormde, werd door de
„werkelijkheid nog overtroffen. Vijf jaren later toch,

„ op den 28sten Mei, liet des namiddags op de reede
 „ van *Texel* een schip het anker vallen, dat honderd
 „ uitgemergelde, door de zon verbrande en uitgeteerde
 „ personen, waarvan slechts een twintigtal gezond mogt
 „ heeten, aan den wal bragt — het was het overschot
 „ van twaalf honderd strijdbare mannen ¹⁾. „

Dat „overschot“ der *verlossers* van de toenmaals zoo geliefde volkplanting, werd bij aankomst in de Hoofdstad van *Nederland* door hare regering feestelijk onthaald, overal werd hunne bewezene moed, beleid en trouw in hunne dienstverrigtingen tegen den geduchten binnenlandschen vijand, de *gerebelleerde weglooper negers* geprezen. Maar zou zoodanig vertroostend onthaal wel ten deel kunnen vallen aan eenig restant van die militairen, welke tot hun ongeluk gebezigd mogten zijn geweest om te *Suriname* de min benijdenswaardige taak uit te voeren van, op hunne plantagie *rustig gezetelde* en aldaar naar den eisch werkzame *negers* op te vangen om hen te transporteren naar de negergemeenten, die men bij wijze van *Dessa's* zou willen oprigten? Maar „eene instelling als „die der Javasche gemeenten, welker oorsprong zich in „de oudheid verliest laat zich niet als met een penne- „streek, door een bloote wetbepaling elders onder onbe- „schaafde door de slavernij ontaarde menschen scheppen.“

De negergemeente in *Suriname* zoude wegens den aard harer bevolking, geensins kunnen onderworpen zijn aan een medebestuur van *oudsten* uit de gemeente leden te kiezen, maar „aan een streng autocratisch bestuur be- „hooren te worden onderworpen. Wierden de negerge- „meenten geene Gouvernements plantagien in den aan- „geduiden zin, zij zouden niets anders kunnen zijn dan „eene soort van *phalanstères*“ enz ²⁾. Die benaming door de Commissie van Rapporteurs gebezigd, vond ik ook door eene Londensche courant toegekend aan de instellingen die volgens het ontwerp A in het leven geroepen

1) Een levensteeken op een dooenveld, bl. 2.

2) Voorloopig Verslag, bl. 10.

zouden worden; daarin las ik onder het hoofd "*Holland*:"

" Three bills for the abolition of slavery in the West-
 " Indies have been presented by the Minister of the Colon-
 " ies to the second Chamber.... They only nominally abol-
 " ish slavery. According to these projects the govern-
 " ment will disburse a sum exceeding 12,000,000 florins
 " to purchase slaves, who are afterwards to be allowed to
 " continue to work for their masters as previously, or to
 " labour under the direction of public functionaries in
 " *phalansteres* especially established for them; but they
 " are not to regain their real liberty untill they shall
 " have reimbursed the expences of their pretended emancip-
 " ation and shall besides have obtained the consent of
 " the authorities ¹⁾."

In het voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs worden vierderlei veelzins strijdige belangen opgenoemd als te moeten in het oog gehouden en zoo veel mogelijk overeen gebragt worden bij eenig plan van emancipatie te weten:

- 1°. " Het belang der vrij te maken slaven; "
- 2°. " Dat der tegenwoordige eigenaren; "
- 3°. " Dat der Nederlandsche schatkist; " en
- 4°. " Het belang van het behoud eener kolonie als
 " *Suriname*, die bij geheel het vraagstuk meer bij-
 " zonder in aanmerking komt. "

Naar mijne gemoedelijke overtuiging brengt zoo wel het zedelijk als stoffelijk belang der slaven in *Suriname*, in massa beschouwd, mede, dat de plantage-slaven blijven waar ze gevestigd zijn en de stads-slaven insgelijks op de erven van hunne meesters, zonder nog *vooreerst*, of *geheel*, of *ten deele*, of slechts *in naam* te worden vrijgelaten. Ik zeg het na: Niets zou voor de kolonie en voor de negers zelve verderfelijker zijn dan dat men hun op eens onvoorwaardelijk de vrijheid schonk ²⁾. Zulk

1) Morning star, Julij 29, 1857.

2) Voorloopig verslag, bladz. 1.

eene onbeschaafde menigte kan niet op eens in eene betrekkelijk weinig talrijke maatschappij worden opgenomen, zonder dat daaruit òf schromelijke wanorde en allerlei verkeerdheid ontstaan, òf de vrijgemaakten genoopt worden die maatschappij, waarin zij zich niet te huis gevoelen, te ontvliesen, om in de bosschen en wildernissen een zwervend leven te leiden en daar nog tot eenen lageren trap van beschaving af te dalen, dan waarop hunne stamgenooten in *Afrika* staan ¹⁾. Reeds leverden de aangrenzende kolonien *Britsch* en *Fransch Guyana* van zoodanige uitkomst de treurige voorbeelden op. Almede is het over het algemeen genomen een waarheid, dat „de „schilderingen van het tegenwoordige lot der slavenbe- „volking in onze West-Indische kolonien niet van over- „drijving is vrij te pleiten“, noch is het te vreezen „dat de slaven, ten gevolge der bij hen opgewekte denk- „beelden van vrijheid in opstand zouden geraken zoo zij „niet oogenblikkelijk vrij wierden verklaard.“

Als men den negerslaaf laat ten deele vallen wat hem in billijkheid toekomt aan mondkost, kleederen, woning, geneeskundige behandeling, vrije dagen en wat dies meer zij, des noods regtvaardige bestraffing, kan men in den regel waarnemen dat hij ijverig zijnen plicht vervuldt, en dat wel zonder dat hem de zweep daartoe dwingt. Op de Gouvernements-plantage *Catharina Sophia*, waar de negers behoorlijk van het noodige worden voorzien, waar aan de meest oppassende en werkzame slaven en slavinnen schoenen, ter belooning van hun gedrag, bij wijze van eerekleeding, worden toegekend, werd de zweep dan ook niet meer door de bastiaans als het symbool hunner betrekking gedragen en volgens de getuigenis van den Minister van Kolonien, naar ik meen in het Regeringsverslag van het jaar 1852, kenmerkte zich hare slavenmagt door orde en arbeidzaamheid, zoodat er slechts zeldzaam eenige bestraffing had behoeven plaats te vinden.

1) Voorloopig verslag, bladz. 8, alinea 2.

Kán het worden aangenomen dat het belang der vrij te maken slaven medebrengt dat ze nog vooreerst in hunnen tegenwoordigen toestand worden gelaten, dan volgt daaruit van zelf dat de hiervoren opgegeven drie punten, betreffende: — het belang der eigenaren, — der Nederlandsche schatkist, en — van het behoud eener kolonie als *Suriname*, almede worden gewaarborgd.

Vóór dat de slaven in *Suriname* met vertrouwen ~~geschikt~~ kunnen worden vrijgelaten, moeten er vooraf nieuwe vrije arbeiders in de kolonie zijn ingevoerd en te zamen met de slaven op de plantagien aan het werk gesteld wezen. Men zou zoodanige zamenvoeging van niet vrije en vrije arbeiders op eene zoo zacht mogelijke wijze van lieverlede kunnen bereiken. Het streven naar het vermelde doel zou door verschillende middelen van Regeringswege kunnen worden aangemoedigd; en als er dan nog eenige jaren verloopenden zouden zijn, gedurende welke de toevoer van vrije werkers in voldoende getale zou hebben plaats gehad, dan konde men andermaal in overweging nemen in hoe ver het tijdstip der vrijgeving van al de dan nog aanwezige slaven mogt kunnen gerekend worden aangebroken te wezen.

Men verzekere inmiddels aan den slaaf of slavin het regt om zich vrij te koopen naar eenen maatstaf volgens welke ieder slaaf, in zijne klasse, op elken ouderdom, voor eene bepaalde waarde geschat zou staan. De Commissaris-Generaal J. VAN DEN BOSCH liet voor de landslaven te *Curaçao* en onderhoorige eilanden bij zijn vertrek van daar in 1828 zoodanig voorschrift na, hetwelk evenwel was blijven slapen tot eenigen tijd na mijne komst tot het Bestuur dier kolonie, ten gevolge waarvan zoodanige maatstaf als hiervoren bedoeld door mij werd vervaardigd voor *Curaçao*, maar die alsmede, naar ik meen omstreeks 1847, voor *Suriname* door den Minister van Kolonien toepasselijk is verklaard. Men zou die bestaande maatstaf kunnen raadplegen, en daarnaar, met de misschien noodig te achten wijziging, eene andere maatstaf, door de Wet vast te stellen, kunnen toepassen voor de slaven, thans het eigendom zijnde van particulieren.

Ofschoon het *regt van peculium* der slaven, zeldzaam wordt bestreden in onze West-Indische kolonien, zoo bestaat het echter niet volgens de Wet; maar daarin kan worden voorzien.

Men stelle verder vast bij de Wet, dat voortaan de kinderen door slavinnen te baren, vrij geboren zullen zijn, en strekke dien maatregel uit bij wijze van terugwerking tot de slavenkinderen die nog wat minder dan 12 jaren oud zijn; dan kan men van Gouvernementswege zoodanige kinderen op den gestelden ouderdom overnemen, om hun eene opleiding tot redelijke zedelijke wezens en goede veldarbeiders tevens te verzekeren op instellingen als die van het Nederlandsche Mettray bij *Zutphen*, waarvan reeds zoo vele goede vruchten zijn aan den dag gekomen.

Zoodanige instellingen zouden opgerigt moeten worden in het midden van elk district of divisie, als ook bij de stad, inzonderheid opdat de slavinnen hare kinderen, en deze hunne moeders, van tijd tot tijd zouden kunnen gaan bezoeken om daardoor het onderling natuurlijk verband levendig te houden en te voeden.

Naar mijne globale schatting zouden de instellingen voor 2400 negerkinderen, voor f 240,000, in drie à vier jaren kunnen worden daargesteld. Zijn dergelijke instellingen eens onder bekwame Directeurs, door die aankomelingen met medewerking van voorwerkers, in cultuur gebragt dan kunnen de loopende kosten van die inrigtingen zeker worden gedekt door de daarvan te ontleenen producten.

In verdere beschouwingen te treden omtrent de meest geschikte en winstbelovende artikelen van cultuur die door jonge aankomelingen kunnen geteeld worden, of ook, hoe die Mettray-instellingen zouden zijn in te rigten en hoeveel de jaarlijksche uitgaaf zou bedragen wegens schadeloosstelling der meesters van de slavinnemoeders, voor het onderhoud harer kinderen tot den dag waarop die door het Gouvernement, als hunnen oppersten voogd zouden worden overgenomen, zou niet te doen wezen zonder te vallen in herhalingen van hetgeen ten deze in

mijne Beschouwingen van den 6den December 1854, van den 4den Februarij 1855, en de daarachter geplaatste Conceptwet ¹⁾; alsook in mijne Nota van den 14den Junij 1856 ²⁾ en in het aan den hooft dezies vermeld artikel van dit Tijdschrift ³⁾ bereids is voorgekomen. Verkieslijker acht ik het daarnaar te verwijzen.

Zoo ik mij in het voorafgegaane meer bepaaldelijk heb bezig gehouden met de slaven in de kolonie *Suriname*, het geschiedde omdat *die kolonie bij geheel dit vraagstuk meer bijzonder in aanmerking komt*.

Ondertusschen blijf ik steeds van gevoelen, dat men ook op de eilanden even als in *Suriname*, op de wijze door mij aangeprezen, de slavernij zou kunnen laten uitsterven, en dat ook de daar alzoo in te stellen maatregel van het vrij geboren worden der slavenkinderen zou beantwoorden aan de aangehaalde vier punten door de Commissie van Rapporteurs vooropgesteld.

Men zou echter ook anders kunnen handelen en buiten groot bezwaar, behoudens het paar millioen guldens of meer daartoe te besteden, de slaven daar aanwezig kunnen vrijgeven; maar in het boek der wijsheid staat er geschreven: *het uitmeten met tweederlei maat is den Heer een gruwel*.

Met dien regel voor oogen, laat ik het liever aan anderen over eenen raad te geven welke daarmede zou strijden.

's Gravenhage,
Februarij 1858.

R. F. VAN RADERS.

